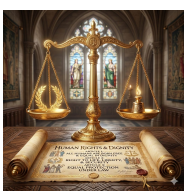
ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು: ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಮೂಲ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ

ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳು • ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯತೆ

೧. ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅರ್ಥ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಬರುವ, ಜಾತಿ, ಮತ, ಲಿಂಗ ಭೇದವಿಲ್ಲದ ಜಾಗತಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು.

೨. ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲ & ತತ್ವಜ್ಞಾನ

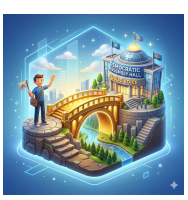
'ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಬಗೆದೊಡೆ ಕೈಲಾಸ ಬಿನ್ನಾಣವಕ್ಕು' ಎಂಬ ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನ; ಹೆರಾಲ್ಡ್ ಜೆ ಲಾಸ್ಕಿ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ 'ನ್ಯಾಯಯುತ ಮಾನವೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೇ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು'.

೩. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಘೋಷಣೆ

ಎರಡು ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳ ಸಾವು-ನೋವಿನ ನಂತರ, ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು ೧೯೪೮ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೦ ರಂದು 'ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಘೋಷಣೆ' ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು.

೪. ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮಹತ್ವ

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸರ್ವತೋಮುಖ ವಿಕಾಸ; ಗೌರವಯುತ ಬದುಕು; ನ್ಯಾಯಯುತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ-ರಾಜ್ಯದ ನಡುವಿನ ಸುಮಧುರ ಸೇತುವೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ

ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ • ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ ಕಾಯಿದೆ • ಸುಸ್ಥಿರ ಪರಿಸರ

೧. ಮಕ್ಕಳ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು

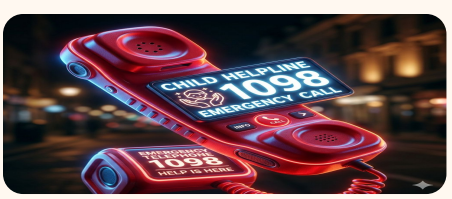
ತಂದೆ-ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಬದುಕುವುದು; ದೈಹಿಕ ರಕ್ಷಣೆ, ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು 14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಹಾಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ.

೨. ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿ ನಿಷೇಧ

ಶಿಕ್ಷಣ ವಂಚಿತ ದುಡಿಮೆ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆ; ೧೯೮೦ರ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ ಕಾಯಿದೆ; ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ೩ ತಿಂಗಳಿಂದ ೧ ವರ್ಷ ಜೈಲು ಅಥವಾ ದಂಡ.

೩. ಸಹಾಯವಾಣಿ & ಆಯೋಗಗಳು

ಮಕ್ಕಳ ತುರ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಉಚಿತ '1098' ಸಹಾಯವಾಣಿ; ಸ್ಥಳೀಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಆಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ.

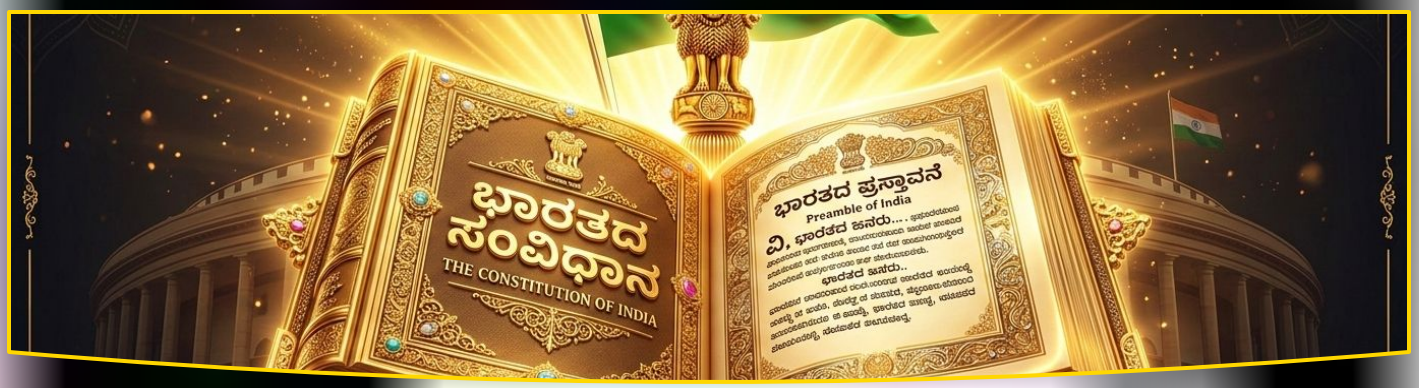
೪. ಸುಸ್ಥಿರ ಪರಿಸರ & ಮಾನವ ಹಕ್ಕು

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ 2012ರ ಘೋಷಣೆಯಂತೆ ಶುದ್ಧ ಗಾಳಿ, ನೀರು, ಆರೋಗ್ಯ, ವಸತಿ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ: ೬ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ನಾಗರಿಕರ ಸಮಗ್ರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಭರವಸೆ

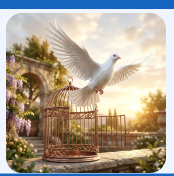

೧. ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು

ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು, ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ.

೨. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು

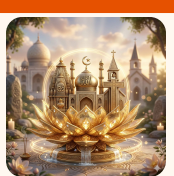
ವಾಕ್, ಸಂಚಾರ, ವಾಸ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.

೩. ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕು

ಜೀತಪದ್ಧತಿ, ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕತೆ ನಿಷೇಧ.

೪. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು

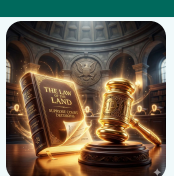
ಇಷ್ಟವಾದ ಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆಚರಿಸುವ ಹಕ್ಕು.

೫. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ & ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕು

ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ, ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆ.

೬. ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರದ ಹಕ್ಕು

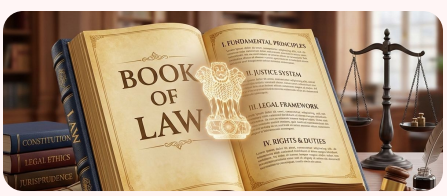
ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಅಥವಾ ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿ.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ೧: ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು

ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು • ತಾರತಮ್ಯ ರಹಿತ ಸಮಾಜ

೧. ಕಾನೂನಿನ ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ

ಯಾರೂ ಕಾನೂನಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲ; ಜಾತಿ, ಮತ, ಲಿಂಗ, ಕುಲ ಅಥವಾ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

೨. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಮುಕ್ತ ಪ್ರವೇಶ

ಅಂಗಡಿ, ಹೋಟೆಲ್, ಮನೋರಂಜನಾ ಸ್ಥಳ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬಾವಿ, ಕೆರೆ, ರಸ್ತೆ ಮತ್ತು ಪೂಜಾ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಪ್ರವೇಶ.

೩. ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹತೆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೂ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ.

೪. ಲಿಂಗತ್ವ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಸಮಾನತೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಲಿಂಗತ್ವ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆ-2019 ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ-2017ರ ಅಳವಡಿಕೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ೨: ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು

ಸಂವಿಧಾನ ನೀಡಿರುವ ೬ ಪ್ರಮುಖ ನಾಗರಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು

೧. ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ತನ್ನ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ (ಇತರರ ಘನತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ).

೨. ಶಾಂತಿಯುತ ಸಭೆ ಸೇರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಆಯುಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಸಭೆ ಸೇರುವ ಹಕ್ಕು.

೩. ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ರಚನೆ

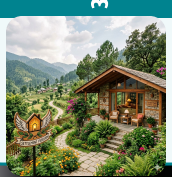
ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.

೪. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಸಂಚಾರ

ಭಾರತದ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಚರಿಸುವ ಹಕ್ಕು

೫. ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ವಾಸಿಸುವ ಹಕ್ಕು

ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಾದರೂ ಖಾಯಂ ಅಥವಾ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ನೆಲೆಸುವ ಮತ್ತು ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.

೬. ವೃತ್ತಿ & ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾದ ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯೋಗ, ಕಸುಬು, ವ್ಯಾಪಾರ ಅಥವಾ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಹಕ್ಕು.

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು: ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕು & ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ದುರ್ಬಲರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ • ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಭಾವ

೧. ಶೋಷಣೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷೇಧ

ಬಡವರು, ಮಹಿಳೆಯರು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆ ನಿಷೇಧ; ಜೀತಪದ್ಧತಿ ನಿರ್ಮೂಲನೆ; ಮಾನವ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಕಳ್ಳಸಾಗಾಣಿಕೆ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧ.

೨. ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ನಿಷೇಧ

ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಪಟಾಕಿ, ಬೀಡಿ ತಯಾರಿಕೆಯಂತಹ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕಸುಬುಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಪರಾಧ.

೩. ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ, ಪಾಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನಿಗೂ ಇದೆ.

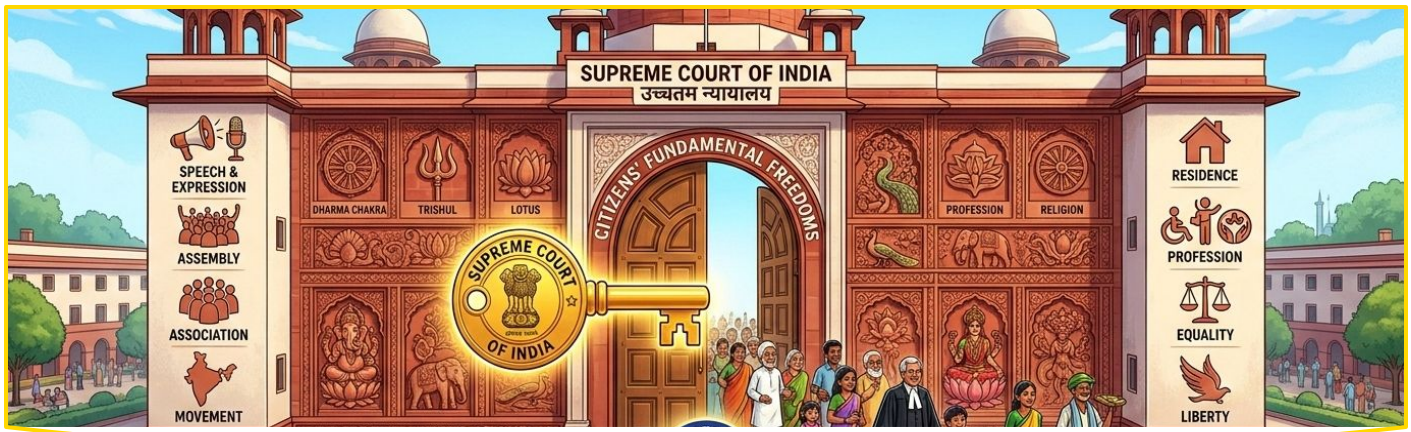
೪. ಬಲವಂತದ ಮತಾಂತರ ನಿಷೇಧ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ; ಬಲತ್ಕಾರ, ಮೋಸ ಮತ್ತು ಆಮಿಷಗಳ ಮೂಲಕ ಮತಾಂತರ ಮಾಡುವುದು ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕು & ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧ ಪರಿಹಾರ

ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ • ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿ

೧. ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ & ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಣೆ

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮುದಾಯವು ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

೨. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ತಮ್ಮದೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಲು ಮುಕ್ತ ಹಕ್ಕು (ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ).

೩. ಸಂವಿಧಾನಬದ್ಧ ಪರಿಹಾರದ ಹಕ್ಕು

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಂದಾಗ ನೇರವಾಗಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (High Court) ಅಥವಾ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ (Supreme Court) ದೂರು ನೀಡಬಹುದು.

೪. ನ್ಯಾಯಾಂಗದ 'ರಿಟ್' ಅರ್ಜಿಗಳು (Writs)

ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಹೊರಡಿಸುವ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಆಜ್ಞೆಗಳೇ ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿಗಳು.

ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನದ ೧೧ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು • ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಯ ಬುನಾದಿ

ರಾಷ್ಟ್ರ, ಗೌರವ, ಆದರ್ಶಗಳು ಹಾಗೂ ಅಖಂಡತೆ (ಕರ್ತವ್ಯ ೧ - ೩)

೧. ಸಂವಿಧಾನ, ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜ, ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.

೨. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಉದಾತ್ತ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು.

೩. ಭಾರತದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ದೇಶ ರಕ್ಷಣೆ, ಸೋದರಭಾವ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆ (ಕರ್ತವ್ಯ ೪ - ೬)

೪. ಕರೆ ಬಂದಾಗ ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸದಾ ಸಿದ್ಧರಾಗುವುದು.

೫. ಸರ್ವರಲ್ಲೂ ಸೋದರಭಾವ ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯ ಬೆಳೆಸುವುದು.

೬. ಶ್ರೀಮಂತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಪರಿಸರ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿ (ಕರ್ತವ್ಯ ೭ - ೯)

೭. ಕಾಡು, ನದಿ, ವನ್ಯಜೀವಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ.

೮. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕತೆ ಬೆಳೆಸುವುದು.

೯. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು.

ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಹಾಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ (ಕರ್ತವ್ಯ ೧೦ - ೧೧)

೧೦. ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸುವುದು.

೧೧. ೬ ರಿಂದ ೧೪ ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೋಷಕರು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಡಿಸುವುದು.